

Izšla je razen nedelj in praznikov vsak dan ob 10. uri dopoldne.

Uredništvo je v Ljubljani, Francišanska ulica št. 61., Učiteljska tiskarna.

Dopise frankirati in podpisati, sicer se jih ne priobči. Rokopise se ne vrača.

Oglasi: Prostor 1 mm x 55 mm po K 150. Uradni razglaš, poslano ter notice isti prostor K 2. Pri večjem naročilu popust.

NAPREJ

Glasilo jugoslov. socialno-demokratske stranke.

Telefonska št. 312.

Naročnina: Po pošti ali z dostavljanjem na dom za celo leto K 288, za pol leta K 144, za četrt leto K 72, za mesec K 24. Za inozemstvo K 480.

Reklamske cene za list po poštini prosita.

Upravištvu v Ljubljani, Francišanska ulica št. 61., Učiteljska tiskarna.

Invalidno in starostno zavarovanje.

Vlada je predložila zakonodajnemu odboru narodne skupščine zakonsko predlogo o zavarovanju za slučaj obnemoglosti, starosti in smrti. Interesente hočemo nekritično v naslednjem seznaniti z vsebino tega zakonskega osnutka.

Zavarovanju za slučaj iznemoglosti, starosti in smrti so podvrženi vsi delavci in nameščenci, ki so zavarovani za slučaj bolezni, torej vsi oni, ki dajejo svojo delovno silo pod zajem. Izvzeti so le že obnemogli delavci, osebe nad 70 let stare, dalje tisti, ki že prejemale od države ali kakšnega javno-pravnega zavoda letno rento nad 1200 dinarjev in pa osebe, ki so zavarovane pri obtem pokojni zavodu v Ljubljani. Poleg teh more vlada izvzeti iz obveze tega zavarovanja tudi nestalne delavce. Javni nameščenci so zavarovani za slučaj obnemoglosti in starosti oproščeni, če imajo za slučaj obnemoglosti, starosti ali smrti pravico vsaj na take dajatve, kakor jih vsebuje ta zakonski osnutek.

Cilj zavarovanja je vzdrževati obnemoglega in starega delavca potom dajatve trajnih rent in pomagati rednini umrlega delavca z dajati rent njegovim preostalom otrokom, preostali vdovi in pa ostalim sorodnikom, ki jih je umrl vzdrževal.

Na podlagi tega zavarovanja prejme torej dajatve:

1. Invalidi, to so zavarovanci, ki si radi bolezni, starosti ali drugih nedostatkov z delom ne morejo zaslužiti ene tretjine onega, kar zasluži telesno in duševno zdrava oseba iste vrste in slične izobrazbe v istem kraju. Pri tem se oziroma na prejšnjo delovno sposobnost invalida, na njegovo izobrazbo in njegovo delo do spoznanja invalidnosti. Med te osebe štejejo tudi začasno obnemogli delavci. — Vendar prejme trajne rente le oni invalidi, ki so bili vsaj štiri leta že pri zavodu zavarovani (čakalna doba).

2. Zavarovanci, ki so končali 70. leto starosti brez oziroma na to, če so še sposobni za delo ali ne. Starostne rente se izplačajo le po pretekli čakalni dobi 10 let.

3. Po smrti zavarovanca prejme njegova rodbina pogrebno. Poleg tega prejmejo otroci umrlega zavarovanca rento do končanega 16. leta starosti. Vdova prejema tri leta po moževi smrti rodbinsko podporo. Če umrl zavarovanec ne zapusti žene ali otrok, preide pravica do rente na deda in babico, potem na vnučad in, če te ni, na brate in sestre. To vse pod pogojem, da je zavarovanec vplačeval najmanj 2 leti prispevke za obnemoglost in starostno zavarovanje. — Pri tem se

ne dela razlike med zakonskimi in nezakonskimi otroci in ima pravico do rente celo nezakonska žena, torej družabnica in gospodinja umrlega, če je živila z zavarovancem vsaj eno leto skupaj in je imela deca. Le oni vdovi, ki je v zakon vstopila po izrečenju moževi iznemoglosti in nima iz tega zakona zakonske deca in vdovi, ki je bila ob smrti moževi ločena ali ni z njim skajžila, se odrekajo pravico do rente.

V splošnem do dajatev nimajo pravice osebe, ki so iznemogle ali smrt zavarovanja namenoma ali z zločinom povzročile. Pa tudi v takih slučajih more dobiti dajatve rodbina tega povzročitelja, če stannje v državi.

Renta onega invalida, ki je bil več kot štiri leta, a manj kot 10 let zavarovan za slučaj obnemoglosti in starosti je enaka osebnemu povprečnemu letnemu prisposu zavarovanja. Delavec n. pr., ki zasluži na dan po 20 Din., prejme po štirih letih dela, če obnemore, letno rento 1440 Din. — Če plačuje zavarovane svoje prispevke skozi 10 let, znaša renta 12kratni letni prispos. Delavec z isto plačo (20 Din. dnevno) dobi torej po 10 letih dela za slučaj nastopivše obnemoglosti letno rento po 2160 Din., ki se mu izplačuje za ves čas trajanja invalidnosti, torej v najskrajnejšem slučaju do smrti.

Invalidna renta se počne izplačevati z dnem nastopa invalidnosti. Če se ta nastop ne dokaže posebej, se smatra, da je zavarovane obnemogel na dan prijave.

Starostna renta se izplačuje po dokončanju 70. leta starosti in traja do smrti.

Vendar se ena ne druga renta ne plača za več kot eno leto nazaj od prijave in ne za dobo, v kateri prejema rentnik boleznino na podlagi bolniškega zavarovanja.

Zakonski osnutek tudi ureja slučaj, da prejema obnemogel ali nad 70 let star zavarovane rento iz nezgodnega zavarovanja. V tem slučaju se invalidna renta zmanjša za dve tretjini nezdne rente.

Urad pa more s privoljenjem obnemoglega delavca mesto rente tudi odrediti posebno lečenje, da se ga usposobi za zopetno pridobitno delo. V ta namen ga more oddati v kako posebno lečilišče ali ga more na drug način vzdrževati.

Ob smrti onega zavarovanca, ki ni zavarovan za slučaj bolezni, prejme njegova rodbina pogrebno in 30-kratnem iznosu poslednje dnevnice nezdne zavarovančeve.

Kakor že govorjeno, prejema po smrti zavarovanega roditelja vsako pod 16 let staro dete letno rento v

izmeri 1/4 pravice, ki jo bi imel umrl roditelj do rente Vdova pa prejema letne rente skozi tri leta po moževi smrti. Vdova, ki se ponovno omoži, zgubi svojo rento.

Dodatke tega zavarovanja krijejo delavci, delodajalci in država.

Država daje vsako leto iz proračuna ministrstva za socialno politiko 1.000.000 Dinarjev v izvedbo zavarovanja za slučaj obnemoglosti, starosti in smrti. Poleg te redne vsakoletne podpore se v državni budžet vnese vsota za povzemanje vseh onih invalidnih in starostnih rent, ki ne znašajo vsaj 1200 dinarjev letno. Izplačevanje in podeljevanje teh državnih doklad bo uravnaval poseben pravilnik, ki ga odobri minister za socialno politiko.

Delavci in delodajalec vplačujejo posebne prispevke za to zavarovanje; od celokupnega prisosa plača polovico delavec, polovico delodajalec. Prispos znaša na teden 18% dnevne mezde, ki je vzeta za podlagu zavarovanja. Prispos more biti tudi višji, če so naprave podjetja posebno škodljive zdravju tam zaposlenih delavcev in nižji v obratnem slučaju.

Ti prisposi se morejo uporabiti za rente in podpore, ki se v osnutku našteje, za ustanovitev potrebne premijske in varnostne rezerve in za upravne stroške.

V dobo, ki je potrebna, da dobi zavarovane pravico do dajatev iz tega zavarovanja (čakalna doba), se vtejejo tudi oni tedni, ko zavarovane ni vplačeval prispevke, a je bil v vojni službi, dalje, če je kot bolan in nesposoben za delo prejemal boleznino iz bolniškega zavarovanja in tretjič, če dokaže, da mu je delodajalec odtrgal na delavca odpadajoč del prisosa. Za čas zavarovančeve vojne vežbe plača prispos država.

Zavarovanke, ki se omože in pol leta pred poroko ali dve leti po poroki prestanje biti zavarovane, imajo pravico do povračila prisosa v iznosu enoletne, za slučaj iznemoglosti pripadajoče jim rente.

Tudi zavarovanci, ki dovrše 70. leto starosti, predno prejmo pravico do starostne rente, torej pred 10letno čakalno dobo, imajo pravico do povratka brezobrestnega prisosa, vplačanega za obnemoglostno zavarovanje za prva štiri leta zavarovanja in na polovico prisosa za dobo po prvih štirih letih. Če so pa že vsaj 4 leta zavarovani, imajo pravico podaljšati starostno zavarovanje, da dobe pravo na starostno rento. Poslodavec je v tem slučaju dolžan plačevati svoj del prisosa.

Dopustno je prostovoljno nadaljevanje zavarovanja, potem ko obveza neha.

Zavarovanje za slučaj obnemoglosti, starosti in smrti izvršuje osrednji urad za zavarovanje delavcev v Belgradu, ki bo imel svoj sedež prva leta v Zagrebu, tako da bo ta urad nosilec treh panog socialnega zavarovanja: 1. za slučaj bolezni; 2. za slučaj obnemoglosti, starosti in smrti in 3. za slučaj nezgode. — Svoje posle vrši osrednji urad preko okrožnih uradov za zavarovanje delavcev, kojih eden bo imel predvidno sedež v Ljubljani. Okrožni uradi ugotavljajo predvsem dejanski stan na podlagi dole prijave o obnemoglosti ali doseženi starosti, izdajajo odloke o podelitvi začasnih rent za dobo dveh let, pogrebnine in izplačila dajatev vdovam in sirotam, dalje vodijo evidenco prijavov in statistiko, dočim fungira osrednji urad kot druga (pritožbena) instanca in odmerja trajne invalidne in starostne rente. Vendar more minister za socialno politiko poveriti izvedbo tega zava-

rovanja tudi provizijskim in penzijskim zavodom zasebnih železnice in broderskih podjetij, bratovskim skladnicam in pokojninskim zavodom.

Zavarovanje za slučaj obnemoglosti, starosti in smrti se mora provesti najkasneje do 1. julija 1925. l. Pridržiimo si, da ta zakonski osnutek ocenimo. Vendar je vsaka kritična razprava o zadevi zelo otežkočena, ker vlada, kolikor vemo, ni izdelala motivativnega poročila k osnutku. Ne vemo, na podlagi katerih števil in statističnih podatkov sloni finančni del osnutka, vadeč česar bo otežkočeno zlasti o tem razpravljati.

Zato je želeli, da vlada vsaj naknadno predloži zakonodajnemu odboru komentar k predlogi, da se bo mogoče z utemeljitvijo izreči, če bo uveljavljenje osnutka napredek v našem narodnem gospodarstvu ali bo ta zakon radi slabih predpriprav le mrtvo rojeno dete.

Po zboru socialistične stranke v Italiji.

Strankin zbor socialistične stranke v Italiji je končan — čeravno je rešil samo eno točko dnevnega reda, to je: taktiko stranke. Za to točko dnevnega reda se je vršila debata celih pet dni. Vse ostale točke dnevnega reda bo rešila ožja konferenca, ki bo v kratkem sklicana.

Na zboru je, kakor je že »Naprej« poročal, zmagala maksimalistična struja, ki jo vodita ss. Barattino in Serrati; dobila je 47.628, struja Turati-Baldesi 19.916, struja Alessandri 8080 in struja Lazzari-Maffi 3765 glasov. Okrog 20.000 članov se kongresa ni udeležilo.

Ker se je za ta kongres, lahko bi rekli vsa Evropa zanimala, in ker so vse politične stranke pričakovale, da bo ta kongres prinesel iznenađenja — smatramo za potrebno, da našim čitateljem prinesemo širše poročilo, s katerim hočemo naše sodruge informirati o gibanju socialistične stranke v Italiji, ker lahko trdimo, da je le malo strank, v katerih bi bilo notranje strankino gibanje tako burno, kakor je v italijanski.

Mislimo, da vsaj deloma zadostimo temu našemu namenu, ako podamo izčrpno resolucijo, ki so jih predlagale posamezne struje, kakor tudi izvleček referatov zastopnikov teh struj, iz katerih si bodo naši sodruzi sami napravili dovolj jasno sliko.

Iz resolucije secesionistov Lazzari-Maffi.

1. Notranja politika:

Zbor ugotavlja, da je z resolucijo sprejeto na zboru v Reggio Emilia (l. 1912.) in ponovno potrjeno na vseh sledečih zborih, je bil stranki

dan razredno - revolucionarni značaj, torej proti sodelovanju z meščanskimi strankami, in da je nemogoče obstanek v stranki tistim sodrugom, ki sprejmejo katersobidi sodelovanje z meščanskimi strankami;

konstatira, da se je po zboru v Livornu (l. 1920.) ena struja, ki se je ustanovila v Reggio Emilia in ki se imenuje »koncentracijska«, nedvomno postavila na stališče social-demokracije in ki dosledno izjavlja in ponavlja korist in potrebo sodelovanja na vladi, kar nasprotuje temeljnemu načelom enotnosti stranke;

izjavlja, da so se oni (koncentracionisti) na ta način sami postavili izven okvira socialistične stranke Italije.

Ako bodo posamezniki zahtevali zopetni pristop in se bodo odločno izjavili, da odklanjajo reformistična načela in sprejmejo načela intrinzičnega revolucionarizma, bo o njihovem zopetnem sprejemu odločalo novo strankino vodstvo.

2. Zunanja politika:

Zbor slovesno ponavlja svoj pristop k tretji internacionali, ki je bil soglasno sprejet na zborih v Bologni in Livornu in za izvršitev naloge v smislu predloga Bentivoglio;

izjavlja, da sprejme sklepe sprejete glede socialistične stranke v Italiji, odobrene na zadnjem kongresu v Moskvi;

videč, da je izvrševalni odbor tretje internacionale izrekel sodbo glede zadržanja socialistične stranke v Italiji, katera vsled svoje ostre forme glede voluticije posameznih

LISTEK.

H. Mann — Ivan Albrecht:

SIROMAKI.

Roman.

(Dalje.)

II.

Delavec in pobič.

Dve nedelji kasneje sta se vračali družini Dinklova in Balrichova z novorojenčkom Maljinim iz Beutendorfa, kjer je bil krst. Vsi so šli naravnost v kantino in so pili, dojenček pa na prsih. Sedeli so za dolgo mizo in še sami. Ko so prišli drugi gostje, so ti že pokosili in so bili dobre volje. Stari stric Gellert je plesal, ves posušen in režeč se v svojo kozjo brado, v salonski sukni okrog svoje nečakinje Leni nekaj ples, združen s ploskanjem in cepetanjem. Zatrjeval je, da je nekada v svetu nekje videl nekaj takšnega.

Za tem se je seveda sesedel na klop in je mukoma sopihal in napejal vela lica. Medtem ko je vsekrižem vladal hrup, je Karol Balrich pozorno motril guganje starega moža in njegove oči, ki so osteklenevale od starosti. Nenadoma, s pogledom uprtim vanj, mu je šepetal:

„Stric, kaj je bilo takrat, med teboj in med Hesslingom?“

Gellert je buljil brez razumevanja. „Takrat?“ je vprašal. Balrich je krepko prikimal. „Med teboj in — ti že veš.“

Sklenil je bil namreč priti na jasno glede tistega zlobudranja zadnjice. „Malo manjka, pa bi bil jaz to, kar je on.“ je rekel stari nepridiprav o sebi in generalnem direktorju. Zlobudranje, je presodil Balrich, kolikorkrat mu je prišlo to na misel, — in vendar mu je prihajalo na misel. Oni je čakal, da pride ta tu-le, — in že je prišel. Razumel je, planil kvišku in je vprašal trepetaje:

„Kaj sem zlobudral?“

„Si že povedal preveč,“ je izjavil Balrich.

„Zdaj povej še ostalo!“

„Že kdo ve?“

„Iz mojih ust živ krst ne. Če pa nisi odkrit napram meni —“

Stari je pomirjujoče namežiknil. „Bolje ti, nego ostali. Ti si najposposnejši. Tvoj stric zal ni bil sposoben.“

Balrich je rekel osorno, da mu je to znano. On da nima smisla za take člane družine, ki bi s sedemdesetimi leti lahko prinesli nečaku kaj pošteno pridobljenega s seboj, a se prijelo mesto tega celo njemu na vrat. Tudi preje, tisto plesanje krog Leni mu ni bilo všeč.

Stari je razburjeno utripal z očmi. Iz strahu pred nečakom je izdal vse.

„Ali je mogel človek vedeti, takrat?“ Imaš starega prijatelja, tovariša iz vojne, človeka, ki sta bila skupaj v boju. Moja blazina, tvoja blazina, moja uš, tvoja uš; tudi svoje prihranjene groše imata vedno oba na istem kraju. Mestoma so bili tolarji. In to hoče eden ostati v mestecu, da bi se lotil svoje obrti in postal mojster, mu ostavi drugi svoje tolarje, dokler se ne povrne.

„To si bil ti?“

„Bogu bodi potoženo.“

„In ta, ki je vzel tolarje, je bil stari Hessling.“

„In jih je tudi obdržal. Razumeš?“ je čeb-ljal Gellert. Balrich je skomignil z rameni.

„Bi jih ti sicer imel še?“

Zdajci se je starec strastno prijel za rob mize in je kričnil s cvilečim glasom:

„Ne tolarjev, svoj delež pri Gausenfeldu bi imel!“

Komaj je izrekel, je že iskal besede po sosednjih obrazih. V svojem hrupu so jo preslišali vsi. Balrich pa se je okrenil ozlovoljen v stran. To bi se izplačalo izpraševati še po takih klevetah. „S tvojimi štirimi tolarji je torej on osnoval Gausenfeld?“

Gellert je sikal. „Saj jih je bilo štiri manj kot štiristo. Zares! In vse mi je dala neka mojstrinja, pri kateri sem delal — delal, že veš kako. S čopičem, s katerim sem slikal, ne bi bil nikdar zaslužil tega, pri moji veri.“

„Krivičen denar,“ je rekel Balrich. Stari je meketal.

„Morala ga je dati, če ne bi jo bil zlodej vzel.“

„In Hessling je vedel.“

„Misliš, da ne?“

„Torej tudi lopov.“

Gellert se je zresnil in je jel zavračati.

„Saj ni storil on. Bil je strog možakar.“

Tudi on mi je rekel lopov.“

„Dal ti je vsaj dolžno pismo.“

„Tega mu ni bilo treba.“

Balrich se je naklonil in mu je jeknil čisto v obraz: „Zdaj sem sit tvojih roparskih zgo-

deb.“

Zdajci je začel starec jokati. „Pa sem vendar dal,“ je vzdihoval, „in ti hočeš reči, da nisem dal.“

Dregnil je Dinkla in tudi Herbersdörferja, da sta začela poslušati.

„Dolžno pismo, med starima tovarišema iz vojne, med človekoma, ki sta bila v boju skupaj? Ali ste že kdaj doživeli kaj takega?“

(Dalje prihl.)

činov stranke, bi dala lahko povod za revizijo te sodbe;

vabi strankino vodstvo, da prinese na prihodnji kongres tretje internacionale dokazila za svoje dosedanje delo in predvsem, da s svojim bodočim delom dokaže svoje zupanje v načela tretje internacione.

Ethin Kristan v Ameriki.

(Njegov govor s shoda v Clevelandu.)

(Konec.)

Meni se zdi, da polagoma prihaja čas, ko se bo to vresničilo. Na eni strani dela kapitalizem z vso vešerno na to, da se delavstvu odpirajo oči. Položaj delavstva se ni nikjer zboljšal niti toliko kot bi bilo pričakovati s stališča meščanske pravičnosti. Ako se vidi, da se ljudje prodajajo, kot se poroča v ameriških listih, ako se tovarne zapirajo, ako se od železničarjev zahteva podaljšanje delovnega časa, tedaj je to znamenje, da delavstvo ni doseglo tega, kar je pričakovalo.

Reakcija v Evropi si istotako prizadeva palniti delavstvo nazaj. Kjerkoli so bili kapitalisti prisiljeni dati koncesije, se jih poskuša zdaj zopet odvzeti. Govorilo in sprejemalo se je mednarodne zakone o 8-urnem delavniku, o sanitarnih delovnih razmerah, itd., a danes moramo priznati, da so socialni zakoni le v toliko veljavni, v kolikor je močno delavstvo, da jih vzdržuje in vsiljuje.

Delavstvo nima pričakovati svoje rešitve od kakega čudeža ali trika. Kapitalizem se ne da zabaviti v spanje, ko pa bi se zbudil bi bila moč v delavskih rokah. Rim ni bil zgrajen v enem dnevu in socializem istotako ni mogoč v 24 urah. Od fevdalizma do kapitalizma je vzelo več kot 100 let, dasiravno je imela buržvazija, ko je nastopila proti fevdalizmu, na svoji strani kmete in druge elemente. Za socializem je treba gotovih pogojev. Kapitalizem ni povsod razvit v tisti meri kot je na primer v Ameriki ali Angliji. So dežele, ki so še popolnoma agrarne. V teh ni pričakovati socialne revolucije.

Vse to kaže, da imamo do rešitve še dalejšo pot kot pa se je videlo prve dni po vojni. Zato pa je naloga delavstva, da gleda in da se bori za izboljšanje svojega položaja v sedanjem kapitalističnem redu. Uboštvo in beda ne prineseta revolucije. Prevelika beda ne ustvarja revolucije, temveč berače. Človek bi mislil, da bo vojna razveljavila v West Virginiji povzročil odziv pri vseh, ki trpe v današnjem položaju. Toda

nale, posebno s tem, da se točno in konkretno ravna po sklepih narodnih in mednarodnih kongresov.

Za frakcijo Lazzari - Maffi in drugi.

Ta resolucija je dobila samo 3765 glasov.

to se ni zgodilo in boj je ostal docela osamljen. Kadar je človek v najhujši bedi, nima smisla za boj, temveč gleda le za kosček kruha, ki ga more dobiti danes. Vseled tega pa je jasno, da je boj za boljše plače, za izboljšanje delovnih razmer, itd., ravno tako potreben, kot boj za končni cilj, ker drugače se lahko zgodi da nam pomirje tisti del prebivalstva, ki naj bi izvedel ta končni boj. Seveda, s tem se ne misli, da naj se delavstvo zadovolji z 8-urnim delom in z malo zboljšano plačo kot s svojo najvišjo pridobitvijo.

Jaz mislim, da bodo ti začetki spoznanja, ki so se zadnji čas pojavili po vseh deželah, kmalu dobili toliko realnega pomena, da bo delavstvo pripravljeno in sposobno pozabiti na medsebojne razprtije.

Delavstvo mora priti do spoznanja, da je večje važnosti, ako doseže eno zmago nad kapitalizmom kot pa, ako ena socialistična frakcija doseže pet sto zmag nad drugo socialistično frakcijo. Medsebojni boj ni nič drugega kot posnemanje buržvazije.

Buržvazija ni sposobna enotnega nastopa, ako ji voda ne teče v grlo. Kot posledica imamo narodne boje. Delavstvo ima enotne interese, skupen cilj, in zato ni potreba, da bi se zmerjalo med seboj.

Ta reakcija, ki danes nastopa po vsem svetu, bi nikdar ne dobila toliko moči, če bi ji delavstvo ne pomagalo. Jaz nikomur nič ne očitam, temveč samo konstatiram želeč, da se delavstvo iz tega nekaj nauči.

Lahko se pripravimo o raznih političnih programih in manifestih, ki imajo skupen cilj, toda to moramo vršiti kot sobojevniki. Ne smemo pa iti tako daleč, da bi se delavstvo drobilo.

Po sedanji dobi razdruževanja mora priti doba združevanja. To je bolj važno kot vsi programi posameznih frakcij, kajti edino združeni delavci bodo dosegli končni cilj, le združeno delavstvo bo zmoglo zgraditi na razvalinah kapitalističnega sistema novo družbo — pravice in svobode.

Brzjavlj.

UREDITEV ZDRAVNIŠKE SLUŽBE.

LDU, Beograd, 19. okt. Danes dopoldne je imel zakonodajni odbor sejo, na kateri se je razpravljalo o poročilu tretjega odseka. Sprejeta je bila naredba o nagradah za zdravniške posle. — Po tej naredbi dobivajo zdravniki za vsako uspešno cepiljenje po en dinar. Pri sodnih zdravniških poslih se določijo sledeče nagrade: Za seciranje trupel 50 dinarjev in za seciranje izkopanih trupel 100 dinarjev, za ostale posle so odredene posebne takse. Sprejeta je bila tudi naredba glede nameščenja okroglih zdravnikov. Po tej naredbi se zdravnikom in absolviranim medicincem, ki so za vojne bili v vojaški službi, vračuna ta doba v predpisani enoletni rok v bolnicah. Zdravniki, katerim se vračunava ta čas, se morejo imenovati za uradne zdravnike. Vračunavanje se more vršiti le do konca leta 1921. Ravno tako so taki zdravniki oproščeni izpita iz zdravniške prakse in fizikatskega položaja. Zaradi odsluženja predpisane enoletne dobe v bolnicah po končani študijah more minister za narodno zdravje nastaviti v bolnicah take kandidate kot začasne sekundantne zdravnike z začetno plačo okrajnih zdravnikov in pravice do draginskih dohodov ter stanovanja in hrane v bolnici. Ako ne bi imeli stanovanja in hrane v bolnici, se jim prizna pravica do dodatka v denarju, ki ga določa minister po krajevnih razmerah. V siromašnih ali drugače za službovanje slabih krajev more minister za narodno zdravje dovoliti zdravnikom posebne doklade po krajevnih razmerah. — Naredba o osnovanju posebnih sanitetnih ustanov za raziskovanje nalezljivih bolezni in zdravniške pomoči je bila vrnjena odboru, ker jo je večina članov odseka odklonila. Odbor je nadalje sprejel predlog odseka, da se

vrne ministru za narodno zdravje pravilnik o poslovanju v brivnicah, ker je to čisto upravna zadeva. Tudi zakonski predlog glede oproščanja carinskih taks in uporabo gotovih kreditov se je vrnil, ker ni bil predložen na kompetentno mesto. — Na prihodnji seji zakonodajnega odbora se bo razpravljalo o poročilu četrtega odseka.

ODGODITEV SKUPŠČINE.

LDU, Beograd, 19. (ZNU.) Na današnji seji ministrskega sveta se je sklenilo, da se na jutrišnjem sestanku skupščine odgodi seja na ponedeljek in da se na dnevni red stavi razprava zakona o centralizaciji uprave.

ANGLEŠKA NOTA RADI ALBANIJE.

LDU, Beograd, 19. (ZNU.) »Pravda« javlja, da se angleška vlada namerava z noto obrniti na našo vlado, italijanska pa na albansko, naj bi ustavili vpade na sosednje ozemlje. — List poroča dalje, da se bo na intervencijo angleške vlade v Parizu revidirala iz strategičnih razlogov albanska meja med Podgorico in Kastrati.

ALBANSKI NAPAD.

LDU, Zagreb, 19. (ZNU.) »Reče« poroča iz Beograda, da je minister za notranje stvari Pribičević danes sporočil, da so Albanci pri Tetavu napadli selo Tajmaši in požgali 69 hiš, tako da je zgorela vsa vas. Vlada je dovolila kot prvo pomoč 500.000 dinarjev. Sklenila je tudi ustanoviti posebno komisijo, ki bo preiskovala zadevo in predložila vladi svoje poročilo.

OTVORITEV ANGLEŠKEGA PARLAMENTA.

LDU, London, 18. (Wolff.) Po počitniškem odmoru dveh mesecev se je danes popoldne sestal zopet parlament k jesenskemu zasedanju, na katerem se bo pečal največ z industrijsko krizo. Konwerth je predlagal, da naj se poleg razprave o vprašanju brezposelnosti, da na jesenskem zasedanju tudi možnost za preseljenje gorenjelezijskega vprašanja, lakote v Rusiji in irskega vprašanja. — Hamberlain

je izjavil, da bo vlada predložila štiri zakonske načrte v zvezi z vprašanjem brezposelnosti. — Lloyd George poda jutri izjavo o političnem položaju.

100 K — 1.80 FRANKA.

LDU, Carth, 19. (ČTU.) Devize. Berlin 3.05, Holandija 182.50, New York 542, London 21.10, Pariz 38.60, Milan 21.10, Praga 5.65, Budimpešta 0.70, Zagreb 1.80, Bukarešta 3.90, Varšava 0.12, Dunaj 0.35, avstrijske krone 0.22.

Politične vesti.

+ Naši shodi. V nedeljo dne 16. t. m. se je vršil shod KDZ ob 1. uri popoldne v gostilni na kolodvoru v Središču. Došlo je precejšnje število ljudi. Govoril poslanec S. Kisovar. Člani so pazno poslušali stvarni govor o pomenu kmečke delavske zveze in posebno še izvajanja o agrarni reformi, za katero se posebno zanima kmečki proletarijat. Nikakor pa ni bil shod po volji demokratskega krmarja. Ko je siljal, da naš poslanec zastopa revni kmečki in delavski proletarijat in malega obrtnika, je takoj poslal po orožnike. Ti so v resnici tudi prišli, toda naš poslanec se seveda ni pustil motiti. Nato je bil izvoljen novi odbor KDZ za Središče in sicer: Štamper Franc, predsednik; Praprotnik Jože, namestnik; Hak Andrej, tajnik; Horvat Andrej, Horvat Martin, Munda Ernest, odborniki. Shod je h koncu sklenil zupnico dosedanjemu delovanju socialističnega kluba v parlamentu.

+ Izjava nove čehoslovaške vlade. Ob otvoritvi prve seje narodne skupščine je ministriški predsednik dr. Beneš podal tole izjavo: Čehoslovaška je svoje razmerje razen napram Madžarski stabilizirala napram vsem evropskim državam. Država si je pridobila ugled pri ententi, upoštevanje pri Nemčiji in Avstriji, in pri drugih prijateljske zveze. Čehoslovaška je danes tako na znotraj kakor na zunanji konsolidirana. Država bo vseled tega zmogla najeti v kratkem v inozemstvu veliko državno posojilo. Dr. Beneš je nato rekel, da vlada pripravlja načrt za zavarovanje starostnih invalidov, vdov in sirot. V najkrajšem času se bo začela izvajati agrarna reforma in urejati razmerje med državo in cerkvijo. Slovaška dobi okrogno ustavo, v karpatski Rusiji se izvedejo dalekosežne reforme. — Kdaj bomo v belogradijskem parlamentu slišali take jasne izjave?

Dnevne vesti.

Valutni špekulanti. Na Dunaju so te dni zaplenili tri kovčke, opremljene s pečati jugoslovaškega poslanstva na Dunaju. Dognalo se je na izjavo jugoslovaškega poslanstva, da nimajo s temi kovčki ničesar opraviti, da so bili kovčki, ki so vsebovali za okrog 150 milijonov valut, vrednostnih papirjev, last uradnika neke srbske bančne podružnice na Dunaju. Kako so na kovčke prišli pečati jugoslovaškega poslanstva, tega pa še niso dognali.

Nov obrtni zakon. Ministrstvo trgovine pripravlja nov obrtni zakon, ki bo veljal za celo državo.

Za vpokojece državnih železnic. Za postajalce Naklo se vnovič razpisuje služba železniškega oškrbovalca (agenta). Služba se odda v prvi vrsti kakemu vpokojevcu dr. železničarju. Vsa pojasnila se zvedo pri postajnih uradih ali pri inspektoratu državnih železnic v Ljubljani.

Krompir za Ljubljano. Stranke, ki se niso dobile krompir, naj pošljejo takoj ponj v skladišče Samopomoči, ker se bo v kratkem prenehala oddaja na debelo in se bo samo na trgu razprodajala dnevno primerna množina krompirja.

Onim, ki potujejo v Ameriko. Vse osebe, ki nameravajo v Ameriko in imajo potne liste, izdane pred 20. avgustom t. l. se morajo, preden kupijo ali dvignejo že kupljene vozne listke za parobrode brezpopojno javiti, če so iz Srbije. Črne gore in Vojvodine pri izseljeniškem odseku ministrstva za socialno politiko v Beogradu. Obilice venac 17. če so iz Hrvatske in Slavonije pri izseljeniškem odseku poverjenstva za socialno politiko v Zagrebu, ako so iz Bosne in Hercegovine pri izseljeniškem odseku poverjenstva za socialno politiko v Sarajevu. Če so iz Dalmacije pri izseljeniškem odseku poverjenstva za socialno politiko v Splitu in če so iz Slovenije pri izseljeniškem odseku poverjenstva za socialno politiko v Ljubljani. Vsaka oseba, ki ne bo imela potrdila, da se je prijavila se bo na meji zavrnila.

Todenski zdravstveni izkaz. V tednu od 9. do 15. t. m. je umrlo v Ljubljani 20 oseb in v zavodih 14, rodilo pa se je 25 oseb. Izmed nalezljivih bolezni so se pojavile: škrlatinka, trebušni tigar in pa otroška vročica.

Samomori, umori in uboji leta 1920. v Sloveniji (razen v Prelinurju in delu logaškega okraja). Samomorov se je primerilo 113, in sicer se je obesilo 46, ustrelilo 21, utopilo 19, zastrupilo 15, zabođilo 11 in ena oseba je skočila pod vlak. Umorov in ubojev se je primerilo 64, in sicer je bilo ubitih 39, ustreljenih 13, zabođenih

7 oseb, zadavljeni in zavratno umorjeni sta bili dve osebi, ena oseba pa je bila zastrupljena.

Iz strok. organizacije.

Seja ljubljanske podružnice kovinarjev se bo vršila v petek 21. t. m. takoj po delu. Udeležba nujna! — Načelnik.

Vestnik Svoboda.

Sela centralnega odbora »Svoboda« se bo vršila danes v četrtek ob pol 20. uri v tajniških prostorih na Aleksandrovi cesti št. 5. Vseled važnega dnevnega reda polnoštevilna in točna udeležba dolžnost.

Sportnim klubom. Vse sportne klube »Svoboda« prosimo nujno, da nam na našo okrognico takoj odgovore. Podatke nujno potrebujemo za delegacijsko zborovanje splošne del. izobraževalne zveze »Svoboda«. — S. K. Svoboda — Ljubljana.

Kulturni vestnik.

DRUŽINSKI MESEČNIK »KRES«.

Uprava »Kresa« ima na razpolago še nekaj izvodov prve in druge številke tega lista. Dotični, ki se še niso naročili, naj to store nemudoma, ker se bodo nadaljne številke tiskale le v tolikih izvodih, kolikor je plačanih naročnikov. Dobe se posamezne številke po določenih cenah, naročnina kakor doslej. Te dni izide 3.—4. številka kot dvojna za september in oktober. Tehnične ovire so nas prisilile, da se je izdajanje zakasnelo, vendar pa bo izvod s svojo zelo bogato vsebino na drugi strani popravil zlo. Tak list, kakor je »Kres« na Slovenskem še ni izhajal, lahko rečemo brez pretiravanja. Nevreden bi ga bil slovenski delavec, če bi nasproti njemu zanemarjal svojo dolžnost.

Uprava »Kresa«, Ljubljana, Aleksandrova cesta 5, pritišče.

Nova elitna umetniška revija. V Ljubljani prične izhajati decembra umetniška revija »Trije labodje«, ki bo obsegala lepoposlovni del, glasbeni in slikarski, na približno 48 straneh »Dom in Svetovega« formata. Ta nova naša revija, ki bo izhajala vsak drugi mesec, bo nadkriljevala, kar se tiče opreme in kakovosti ne samo vse naše lepoposlovne liste, temveč tudi hrvaške in srbske. Se nikdar ni nastopila umetniška generacija kakšnega naroda v tako strnjenih vrstah, kakor bo to storila naša. Že v prvi številki bo nastopilo okoli 13 umetnikov. Samoočebni je razumljivo, da bo list na razpolago tudi starejšim umetnikom, oziralo se bo namreč samo na kvaliteto umetniškega dela. Posamezna številka bo stala okoli 40 K. Naročnina, rokopiši in publikacije se naj pošiljajo na uredništvo oz. upravništvo na Starem trgu 3—11 ali pa se lahko oddajo osebno vsak dan od 10—12 ure dopoldne v uredniških prostorih. Urednik so: Anton Podbevšek, Josip Vidmar in Marij Kogoj.

Iz gledališke pisarne. Danes 20. t. m. odpade v dramskem gledališču predstava »Komedija zmešljav«, ker je igralec vodilne vloge za dalje časa obolel. Namesto tega se bo igral letos prvič v sezoni »Kozarec vode« z g. Putljato in go. Šaričovo, go. Borštnikovo, gno. Vero Danilovo, g. Železnikom I. dr.

13. oktobra je minulo 100 let, odkar se je porodil Rudolf Virchow, največji nemški anatom, patolog in antropolog (antropologija je nauk o človeštvu). S svojim delom ima velikanski zaslug, da je prodrla Darwinova teorija v maso znanstvenega in lajškega sveta, ki se je takrat, kakor še danes tu pa tam, proti njej »borilo« z versko - sentimentalnim »razlogom«.

Dopisi.

»Slovenec« in »Novi Čas«. O nedeljskem shodu na Jesenicah prihašata navedena lista trditve, katere brezpopojno ne odgovarjajo resnici. »Slovenec« trdi, da sem na shodu govoril razne neresnice. Ker bi rad dognal, katero mojo trditev smatra za neresnično, bom to kar sem na shodu govoril tukaj napisal. Poslanec Brodar je v svojem referatu o ustavi trdil, da je Jugoslovaška ustava pravi nestvor v primeru z bivšo avstrijsko. Dalje je vabil delavce in kmete k skupnemu boju za revizijo ustave v klerikalno avtonomističnem smislu. — Jaz pa sem mu odgovoril takole: Jugoslovaška ustava ne odgovarja interesom razredno zavredne proletarijata. Zato nimamo povoda hvaliti jo. Kakor pa mi z ustavo radi nje ne socialno politične vsebine nismo zadovoljni, moramo poudariti, da si vsekaršne manj želimo ustave take, kakoršne zagovarjajo klerikalci. Oni bi si želeli ustavo, ki bi nas Slovence obzidala s plankami. Nastali bi kompetentni spori, plemenski boj bi omogočal vsakemu demagogu metati ljudstvu pesek v oči; na ta način bi ne imeli niti volje niti časa, za socialno politično delo. V bivši Avstriji je bilo tako. Klerikalci so v današkem parlamentu složno glasovali z nemškimi bratci za vojaške dobave, kanone puške in vojne ladje. Ko pa so prišli domov v Slovenijo so pa metali ljudstvu pesek v oči s tem, da so snovali razna obrambna društva proti nemščini. Niti enkrat niso odrekli germanizatorični Avstriji vojaških nabav, doma so pa obljubovali, da se bodo borili proti visokim davkom. — Glede

snubitve g. posl. Brodarja, da naj se delavno ljudstvo vseh strank združi v boju proti sedanjemu kapitalističnemu načnu vladanja, sem se izjavil: — Če bi hoteli skop korakati, bi morali pred vsem drug drugemu zaupati. Ali oprostite mi, Vam zaupati ne moremo, ker ste bili že tudi Vi na vladi, pa niste nič boljše delali, kot dela sedanja vlada. Ob času, ko so se železničarji bojevali za boljši kosček kruha, je bil železniški minister Vaš dr. Korošec. Na kakšen način, je zatri njihovo gibanje, je vsakomur znano, kajti več kot 3000 železničarjev je izgubilo svoj kruh. Ko so se zbirali železničarji na Zaloški cesti, da manifestirajo za svoje zahteve, je bil Vaš dr. Brejc predsednik deželne vlade, kateri je za nedolžne žrtve tudi še danes odgovoren. — Trdil sem, da pritiska danes na delavstvo najbolj kapitalistična organizacija »Zveza industričev v Ljubljani«, v kateri ste pa Vi klerikalci tesno združeni s čistimi liberalci, katere imenujete popolnoma po pravici zastopnike kapitalizma, verižnikov itd. le s to razliko, da tudi sami niste nič boljši, če ne še slabši, ker imate dvojen obraz. Vi ste v stanu pisati v »Novem času«, katerega imate za delavstvo, da je mlačno predrago, v »Domoljubu« pa, ki je namenjen za kmete bi pa pisali, da je prepoceni. — Iz vseh teh razlogov Vam ne zaupamo, in se bomo še vnaprej zanašali le na svojo moč. Končno ste danes tako hudi, ker ste porinjeni v opozicijo, borite se pa le za to, da pridete zopet v vlado. Mi smo v opoziciji iz drugih razlogov, zato ne bomo hoteli služiti Vam za to, da vas dvignemo v vlado, ki bo tudi kapitalistična in proti kateri se bomo morali iz istih razlogov bojevati kot se bojujemo proti sedanji. Našo politiko ne sme nihče presoati iz klerikalnega, tudi ne iz liberalnega vidika, temveč iz socialističnega. Smo stranka izkoriščenega ljudstva, z lastnimi načeli, z jasnimi cilji, zato bomo delali tudi lastno, našemu programu primerno politiko. — Na govor g. Krenžarja sem odgovoril tole: V svojem govoru je ta gospod navajal, da sedanja vlada prireja le draginske enketе proti dragini samu pa ne stori nič. Rekel je, da so enketе nepotrebne, delati je treba proti dragini. Jaz pa sem mu odgovoril, da se strinjam s njegovim mnenjem glede enket, vendar sem ga vprašal, kajno so tudi oni sklicevali takrat, ko so bili na vladi le enketе, storili pa tudi oni niso za ljudstvo ničesar. Povedal sem mu tudi ta-le slučaj: Naša strokovna organizacija kovinarjev je vložila vodstvu tovarne KJD na Jesenicah zahtevo po zvišanju plače. Naši zaupniki so se mučili cele noči, da se sestavi primerne zahteve, ki so bile izračunane tako, da bi ne trpel nihče krivice. Ko je klerikalna JSZ zvedela, da smo vložili svoje zahteve, je vložila tudi ona svoje, zahtevala je naj se glede regulacije plač sklicie enketе. — Iz tega razvidite, da sami niste nič boljši, čudim se le vašemu držnemu čelu, da se upate s tako očividno farbarijo pred ljudstvo. — Čol čas, ko sta govorila Vaša dva govornika so bili naši sodrugi popolnoma mirni, dasi jih je bilo najmanj 20krat toliko kot vaših. Ko sem govoril jaz, pa se ona mala peščica ljudi, ki je tako zavzeta za »demokracijo«, ni zala brzdati. Ker sem videl, da se znajo ti ljudje dostojno obnašati le v cerkvi, kjer jim grozi kazen zakona, sem pozval sodruge, naj zapuste to »čedno« družbo. Pr ste jih je odšlo z menoj in kakor so mi sporočili zaupniki, ki so Vaše prešleli je Vaših ostalo le 27. recni sedemindvajset. To je resnica, kdor trdi kaj drugega, ta laže.

U III 398—21-9

V imenu Njegovega Velikanstva Kralja!

Obtoženi Jakob Vehovec, 35 let star, kat. vere, samski, urednik v Ljubljani, že predkaznovan je kriv, da je kot odgovorni urednik v Ljubljani izhajajočega lista »Napredek« zanemarljal kot taki dolžno pazljivost, vsled česar je v tem listu v št. 156 z dne 14. julija t. l. izšel članek pod zaglavjem »Iz pašalika mariborske policije«, ki tvori pregrešek žaljenja časti, s tem je zakrivil prestopok v smislu člena III. zakona z dne 15. 10. 1868, št. 143 d. z. in se obsodil radi tega po istem členu št. 5 na 800 K globe event. na 4 dni zapora, po § 389 k. pr. r. v plačo stroškov kazenskega postopanja in po § 39 tisk. zak. da priobči sodbo v 14 dneh po pravomočnosti v navedenem listu na istem kraju in z istimi črkami, kakor je izšel žaljivi članek. — Razlogi: Obtoženec k razpravi ni prišel, akoravno mu je bilo vabilo redno dostavljeno. Postopalo se je na predlog javnega obtožitelja po § 459 k. pr. r. v preiskavi se je obtoženec zagovarjal, da žaljivka članka pred objavo v časopisu ni bral in vsled tega je obtožen v smislu čl. III. navedenega zakona radi prestopka zanemarjene pazljivosti. Tega prestopka je tudi krivim spoznan, ker navedeni članek tvori pregrešek žaljenja časti v smislu § 489 in 491 k. z. Kazen je odmeriti je smatral okolnost, da je bil obtoženec že predkaznovan. Olajšilno ni nič. Odmerjena kazen je torej krivdi primerna in zakonita. Druge sodbene določbe so v navedenih mestih zakona opravilene. Okrajno sodišče v Ljubljani, oddelek III, dne 26. septembra 1921, Potrato I. r.